

УДК 639.3.003.13

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕНСИВНИХ МЕТОДІВ ВИРОЩУВАННЯ ТОВАРНОЇ РИБИ

А.В.ПЕКАРСЬКИЙ – к.с.г.н., зав. Сумською лабораторією
інтенсифікації рибництва ІРГ УААН, голова правління
ВАТ "Сумирибгосп"

Інтенсифікація у рибництві передбачає оптимальну концентрацію ресурсів на одиниці площі акваторії з метою одержання максимальної кількості продукції високої якості та достатньої рентабельності виробництва.

У сучасних умовах вирощування товарної риби в Україні здійснюється за багатьма технологіями, враховуючи природно-кліматичні умови, наявність матеріальних ресурсів, робочої сили, можливості збуту виробленої продукції тощо.

Зважаючи на попит населення, в останні десятиріччя впроваджується інтенсивна технологія вирощування товарної риби за трилітнім циклом методом, розробленим у ВАТ "Сумирибгосп". Вона передбачає точне регулювання та нормування внесення у стави органічних і мінеральних добрив, кормів, чітке виконання елементів технологій вирощування рибопосадкового матеріалу, товарної риби, догляд за плідниками риб, підтримка на необхідному рівні гідрологічного, гідрохімічного, гідробіологічного, санітарного режимів води, охорону рибних запасів та довкілля. У наведеній статті висвітлюються питання економічної ефективності згаданої технології.

Матеріал і методика. Напрями інтенсифікації та її економічну ефективність вивчали шляхом збору, обробки і аналізу виробничо-фінансових результатів вирощування товарної риби за трилітнім циклом у ВАТ "Сумирибгосп". Економічні дослідження проводилися за загальноприйнятною методикою.

Результати дослідження. Для вирощування товарної риби за цією технологією підприємство несе відповідні витрати на її виробництво, зберігання та збут, про яка економічна ефективність вкладених коштів, сировини, праці, точніше інтенсифікації, можна побачити з даних, які наведені в таблиці 1.

Як бачимо, витрачені кошти на інтенсифікацію вирощування товарної риби в ВАТ "Сумирибгосп" окупилися дуже ефективно. Рентабельність виробництва товарної риби і рибопосадкового матеріалу в 2001 р. тут становила 30,3%, а на ділянці "Конотоп" – 50,8%. Висока ефективність рибництва досягається за рахунок найвищої в Україні рибопродуктивності нагульних ставів – 1,9 т/га,

продуктивності праці – 21,1 тис. грн/чол та її оплатою. У середньому за 2001 р. кожний працюючий на цьому підприємстві щомісячно отримував по 443, 5 грн., а на окремих дільницях більше. Висока оплата праці в рибництві є надійним джерелом високоорганізованого і ефективного виробництва.

Таблиця 1 – Ефективність інтенсифікації при вирощуванні товарної риби в ВАТ "Сумирибгосп" за 2001 р.

Показники	Всього по ВАТ "Сумирибгосп"	з них на дільницях			
		Конотоп	Сироватка	Есмань	Суми
Виловлено товарної риби, тонн	1900	851	546,4	316,5	141,0
Виловлено рибопосадкового матеріалу, тонн	522,4	164,9	176,3	114,3	66,9
Вартість валової продукції, тис. грн.	3644	1504,9	1096,0	720,9	322,2
Реалізовано товарної риби, тонн	1563,7	657,4	370,7	336,3	163,9
Реалізовано рибопосадкового матеріалу, тонн	18,0	2,5	2,7	4,4	8,4
Собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн.	307,4	263,1	292,9	324,5	308,7
Собівартість 1 ц вирощеної продукції, грн.	305,4	265,8	303,6	343,2	418,2
Валовий прибуток, тис. грн.	1471	889,9	257,7	127,5	42,1
Чистий прибуток, тис. грн.	562	882,5	256,9	126,2	35,5
Рентабельність, %	30,3	50,8	23,5	11,6	6,7
Продуктивність праці, грн.	21064	32715	28103	21203	17900
Середньорічна зарплата, грн.	443,5	495	375	371,9	381,1
Середньомісячний дохід на 1 чоловіка, грн.	567,4	632,3	466,5	452,9	483,3

Основою успіху є відпрацьована технологія вирощування товарної риби і рибопосадкового матеріалу, а також суворий контроль за дотриманням нормативів виробничих і невиробничих витрат на виробництво одиниці продукції, що відслідковується в технологічних картах по кожному ставу і дільниці.

Останнім часом загальна густина посадки риб у нагул ВАТ "Сумирибгосп" не перевищує 3 тис. екз./га, тоді як у Львівському відділенні вона становить 3,39 тис.екз./га. Частка рослиноідних риб

у полікультурі в середньому по підприємству становить при цьому 13,8%, а у Львівському комбінаті становить 11,5% (табл. 2).

Таблиця 2 – Ефективність вирощування товарної риби в ВАТ "Су-мирибгосп" в 2001 р.

Показники	ВАТ "Сумири-бгосп"	Львівське відділення ІРГ УААН
Площа зариблених нагульних ставів, га	994	190
Густота посадки, тис.екз/га всього:	2,9	3,39
в т.ч. короново-сазанові гібриди	2,5	3
рослиноідні риби	0,4	0,39
Одержана рибопродукція, ц/га всього	19,1	8,59
в т.ч. короново-сазанові гібриди	12,9	5,9
рослиноідні риби	6,2	2,69
Середня маса тріліток, г:		
в т.ч. короново-сазанові гібриди	620	316
рослиноідні риби	1792	1398
Вихід тріліток, %:		
в т.ч. короново-сазанові гібриди	65	60
рослиноідні риби	96	79,8
Витрати комбікормів на одиницю приросту маси риб, од	2,92	5,9

Таблиця 3 – Структура витрат 1 ц товарної риби за 2001 р.

Статті витрат	ВАТ "Сумирибгосп"		ВАТ "Львівське відділення"	
	грн.	%	грн.	%
Оплата праці	60	17	138,4	20,1
Відрахування на соц. заходи	16	4	3	1
Матеріальні витрати:	226	62	445,8	64,8
в т.ч. посадковий матеріал	-	-	-	-
корми	163	45	332,5	48,3
інша продукція	7	2	132	30
мінеральні добрива	-	-	-	-
нафтопродукти	18	5	11,6	1,7
електроенергія	11	2,7	8	1,2
паливо	1	0,3	1	0,2
запчастини	9	2	15,3	2,22
інші матеріальні витрати	17	5	78,4	11,4
Амортизація	16	4	52,7	7,6
Інші витрати	46	13	50,8	7,5
Всього витрат	364	100	687,7	100

Впровадження нормативних витрат на вирощування товарної риби дає змогу в досліджуваному рибному підприємстві щорічно вирощувати риби низькою собівартості, незважаючи на систематичне подорожчання сировини і матеріалів. Собівартість товарної риби в ВАТ "Сумирибгосп" в 2001 р. становить 305,4 грн/ц, що значно нижче порівняно з ВАТ "Львівське відділення", в якому собівартість становить 515,13 грн./ц. Отже, зменшення витрат на вирощування риби, зокрема, на корми та інші матеріали й сировину за одночасним збільшенням витрат невиробничого характеру і призводить до подорожчання риби і врешті – до збитковості галузі.

Фондоозброєність підприємства ВАТ "Сумирибгосп" 2001 р. становила 13064,4 грн./га, у той час як у Львівському відділенні ІРГ УААН 9442 грн./га. Це ще раз свідчить про те, що рибницькі підприємства для того, щоб досягти високих виробничих і економічних показників, повинні бути добре оснащені основними засобами (табл.4).

Таблиця 4 – Ефективність використання основних фондів і виробничих засобів в ВАТ "Сумирибгосп" в 2001 р.

Показники	ВАТ "Сумирибгосп"	Львівське відділення ІРГ УААН
Вартість основних фондів на початок року, грн.: на 1 га ставів на 1 середньорічного працюючого	13064,4 75063,6	9442 17085,7
Валова продукція, грн.: на 1 га ставів на 1 середньорічного працюючого на 100 грн. основних фондів	3666 21063,6 28	2557,9 4628,57 27
Вирощено риби на 1 середньорічного працюючого, т	11	1,6
Виробничі витрати на 1 га ставу, грн.	6954,7	5910,5
Виручка від реалізації з 1 га ставу, грн.	5969,8	6289,5
Прибуток, збиток (-) з 1 га ставу, грн.	1353,1	1308,4

Свідченням високої ефективності використання основних фондів є виробництво валової продукції та продуктивність праці. В акціонерному товаристві "Сумирибгосп" 2001 року на 1 га ставу вироблено 3666 грн. валової продукції, а у Львівському відділенні 2557,9 грн. Щодо прибутку, то він складав з 1 га у ВАТ "Сумирибгосп" 2001 р. 1353,1, а у Львівському відділенні ІРГ УААН – 1308,4.

Висновки. Найвищу економічну ефективність вирощування товарної риби у внутрішніх водоймах України в сучасних умовах забезпечують інтенсивні технології. застосування методів інтенсифікації дозволяє одержати з кожного гектару ставу 1,9 – 2 т риби

високої споживчої і конкурентноздатної якості, при цьому досягається висока продуктивність праці –21,1 – 32,7 тис. грн./чол. і рентабельність виробництва 30,3 – 50,8%.

Для досягнення високих виробничих і економічних показників при вирощуванні товарної риби на інтенсивній основі необхідно забезпечити виробництво матеріальними і трудовими ресурсами та забезпечити їх безперервне використання.

УДК 597-19: 639. 312. 053.7.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ІХТІОФАУНИ КАНІВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

В.В.ЦЕДИК – науковий співробітник, Інститут рибного господарства УААН, м. Київ

Зміни в структурі рибного населення відбуваються постійно, причому сукцесії екосистем відбуваються під впливом як кліматичних, так і антропогенних факторів. Зазвичай, всі сукцесії, які пов'язані зі змінами клімату, мають тривалий характер і проходять досить повільно. Для водосховища це природний процес “старіння” водойми з надлишком біогенів і надмірною продукцією органічних речовин. Під впливом антропогенних факторів відбувається “культурна евтрофікація” за рахунок господарської діяльності людини.

У першу чергу це проявляється у підвищенні трофності водойми, яка веде до змін структури всього біоценозу, починаючи від бактеріо-, фіто- і зоопланктону та закінчуючи рибами. Більшість змін в природі мають тенденцію до утворення стійких екосистем при високій біомасі і малій продукції. Ця закономірність досить часто знаходиться в протиріччі з уподобанням людей мати високий вихід продукції при невеликій її біомасі в водоймі.

Канівське водосховище було утворене останнім на каскаді Дніпра. Вивчення змін структури іхтіофауни цієї водойми має особливий інтерес, так як популяції риб формувались при постійному антропогенному тиску. Низька якість і кількість рибної продукції, яку отримують у Канівському водосховищі, це результат взаємодії ряду факторів, перш за все антропогенного навантаження. Зміни на відповідній ділянці Дніпра почали відбуватися задовго до перекриття гирла ріки Канівської ГЕС, а створення Канівського водосховища ще більше прискорило сукцесійні зміни, що є змістом наших досліджень на цій водоймі.